

Oporba ističe, vladajući guraju pod tepih, tragičnu činjenicu kako Hrvatska emigracijom gubi ljudski potencijal. Na ovim prostorima ljudi su od vjkada odlazili. Danas je u dijaspori više ljudi koji imaju hrvatske korijene, bez obzira na nacionalnosti, nego što je hrvatskih građana. Za očekivati je da će se emigracijski proces dinamizirati.

U XIX. stoljeću Amerika je bila ogroman magnet koji je privlačio europske građane. Niska razina dohotka per capita u matičnim zemljama, s jedne strane, i, s druge strane, velike – za europske pojmove nepojmljive – mogućnosti silno su dinamizirali proces emigracije iz europskog kontinenta. Amerika je bila zemlja ogromnih mogućnosti. Što je priliv, uglavnom nekvalificirane radne snage, bio veći to je rast američke ekonomije bio dinamičniji (Prva industrijska revolucija). Prva generacija emotivno nikad nije napustila Hrvatsku. Međutim, već njihova djeca pa unuci itd. gubili su emocionalnu vezu sa domovinom. Upitno je da li su potomci naših iseljenika iz XIX. stoljeća uopće hrvatska dijaspora. Ovo nikako ne znači da ne postoje stanovite simpatije prema Lijepoj našoj.

Između dva svjetska rata emigracija se je nastavila. I opet se radi o emigraciji socijalno ugroženog stanovništva koje je uglavnom nepismeno. Istini za volju valja reći da je Kraljevina Jugoslavija bilo na vrlo niskoj razini obrazovanosti. Ovu emigraciju, kao i onu iz XIX. stoljeća, valja jednako karakterizirati. Dakle, radi se o odlasku bez povratka.

Socijalistička Jugoslavija je početkom šezdesetih godina usporila svoj razvoj jer je etatistički model postao problem a ne rješenje. Konačno, u prvoj polovini šezdesetih godina imamo dvije privredne reforme koje nisu uspjele. Što više, reforma iz 1965. godine otvorila je neslaganja u partijskom vrhu glede „pravog“ puta u komunizam kada je riječ o privrednom sustavu. Nadolazeće reforme samo su dodatno dinamizirale probleme što je rezultiralo, između ostalog, slomom samoupravnog sustava. Međutim, njemačko čudo znatno je pomoglo tadašnjim vlastima. Njemačka, koja je trebala dodatnu milionsku radnu snagu, pokazala se je kao snažan „amortizer“ rastućih socijalnih problema i rastuće nezaposlenosti. Jednostavno rečeno izvozila se je radna snaga a u zemlju su se vraćale doznake naših „privremeno“ zaposlenih građana što je poboljšavalo krvnu sliku platne bilance. Radilo se je o djelomično privremenoj emigraciji. Doznake iz inozemstva punile su uvijek gladnu državnu blagajnu devizama. Za razliku od današnje politike u Lijepoj našoj, smatralo se je da se je dobro zaduživati, tada se je na uzimanje kredita u inozemstvu gledalo kao na herezu. Iako nikada nije zakonski legalizirana devizna štednja ona se je prešutno podržavala i što više za štedne uloge je jamčila Federacija što je vremenom rezultiralo smanjenjem štednje u „jastucima“. Usput rečeno deviznim priljevom upravljalo se je tragično što je poznato starijim čitateljima kao problem tečajnih razlika. Problem tečajnih razlika danas imamo kada je riječ o švicarskim francima. Devizni priliv, navest ću meni poznati slučaj, od strane građana usmjeravan je u izgradnju stambenih objekata na dva poda

(kata) kako bi mještanima dokazali da su uspjeli, dok je cijena hektara zemlje narasla na stotinjak tisuća maraka. I konačno, početkom sedamdesetih godina marka postaje nacionalna valuta – koja nakon 15. kolovoza 1971. godine, kada je Nikson ukinuo zlatno-devizni standard, uz japanski yen postaje najcjenjenijom valutom na svijetu. Švicarski franak je bio, kao uostalom i austrijski šiling, vezan za njemačku marku.

Uspostavom Lijepe naše naivno smo vjerovali kako će se dijaspora polako ali sigurno vratiti i slobodno djelovati u okviru demokratskog i tržišnog modela privređivanja, te biti aktivnim čimbenikom u dinamiziranju njezinog razvoja. (Tragično kriva politika prema dijaspori otjerala je dijasporu iz Lijepe naše.) Međutim, emigracija ne da nije nestala, već se je dinamizirala do neslučenih razina. Vlasti, imajući u vidu vremenski horizont od četiri godine, pasivno promatraju, istina sa „žaljenjem“, odlazak mladih, sada obrazovanih – građana koji ne odlaze na „privremeni rad“ već postaju dio trajne emigracije. Što više, političari na vlasti u emigraciji vide dobitak jer se smanjuje pritisak na tržištu rada. Neki dan emisija na javnoj dalekovidnici „Lijepa naša – Irska“ pokazala je svu tragediju mladih ljudi koje nitko ne treba. Poneki će mohikanac, kao autor ovih redaka, upozoravati na svekoliku tragičnost te i takve politike prema mladima, bez ikakvog učinka kao što je to uobičajeno u demokratskom sustavu Lijepe naše. Kako smo članica EU to će sloboda kretanja građana lako rezultirati dinamiziranjem marginalizacije Lijepe naše u širem smislu te riječi. O tome više drugi put.